യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 3✓
(ഉത്പത്തിപ്രകരണമ്)/സർഗഃ 020✓

ശ്രീദേവ്യുവാച .

സ തേ ഭർ.താ+ദ്യ സംപന്നോ+ദ്വിജോ. ഭൂപ+ത്വ.മാഗതഃ .
യാസാവ-രു+ന്ധതീ നാമ+ബ്രാ+ഹ്മണീ സാത്വ.മങ്ഗനേ .. 1

ഇഹേമൗ കുരുതോ രാ+ജ്യം(ൻ).തൗ ഭവ+ന്തൗ സുദ+ന്വതീ .
ച+ക്ര-വാകാ-വിവ നവൗ. ഭുവി ജാതൗ ശിവാ-വിവ .. 2

ഏഷ തേ കഥിതഃ(സ്)സർവഃ(ഫ്).പ്രാ+ക്തനഃ(സ്) സംസൃതി+ക്രമഃ .
ഭ്രാ+ന്തി-മാത്രക-മാകാശ-മേവം(ഞ്)ജീവ+സ്വ.രൂപധൃക് .. 3

ഭ്രമാ-ദസ്മാ+ച്ചിദാ-കാശേ+ഭ്രമോ്ഽയം പ്രതി-ബിംബിതഃ .
അസ+ത്യ ഏവ വാ സ+ത്യോ ഭവതോർ.ഭവ.ഭങ്ഗദഃ .. 4

തസ്മാദ്.ഭാന്തി-മയഃ(ഖ്) കഃ(സ്)സ്യാഥ്.
കോവാ+ഭ്രാ+ന്ത്യു+ജ്ഝിതോ ഭവേത്
സർഗോ നിരർ.ഗലാ-നർഥ.ബോധാ+ന്നാ+ന്യോ വിജൃംഭതേ .. 5

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .

ഇ+ത്യാ-കർണ്യ ചിരം(ഞ്) ചാരു വിസ്മ-യോഥ്.ഫു+ല്ല.ലോചനാ .
ഭൂ+ത്വോ-വാച വചോ ലീലാ ലീലാ-ലസ-പദാ+ക്ഷരമ് .. 6

ലീലോവാച .

ദേവി ഭോ+സ്ത്വദ്-വചോ മി+ഥ്യാ കഥം സംപ+ന്ന-മീദൃശം .
ക്വ. വി+പ്ര-ജീവഃ(സ്)സ്വ.ഗൃഹേ+ക്വേമേ വയ-മിഹ+സ്ഥിതാഃ .. 7

താദൃ+ഗ്ലോകാ+ന്തരം സാഭൂസ്-
തേ ശൈലാ+സ്താ ദിശോ ദശ .
കഥം ഭാ+ന്തി ഗൃഹ+സ്യാന്തർ.മദ്.ഭർതാ യേ+ഷ്വ-വ+സ്ഥിതഃ .. 8

മ+ത്ത ഐരാ-വതോ ബ+ദ്ധഃ(സ്) സർഷപ+സ്യേവ കോടരേ .
മശകേന കൃതം(യ്) യുദ്ധം സിം.ഹൗ.ഘ്നൈ.രണു-കോടരേ .. 9

പദ്മാ+ക്ഷേ+സ്ഥാപിതോ മേരുർ.നിഗീർണോ. ഭൃങ്ഗ-സൂനുനാ .
സ്വപ്നാബ്ദ-ഗർജിതം ശ്രു+ത്വാ.
ചി+ത്രം(ൻ)നൃ+ത്യ+ന്തി ബർഹിണഃ .. 10

അസമ+ഞ്ജ-സമേ-വൈത+ദ്യഥാ സർവേ+ശ്വരേ+ശ്വരി .
തഥാ ഗൃഹാ+ന്തഃ(ഫ്)പൃഥിവീ ശൈലാ+ശ്ചേ+ത്യസ-മ+ഞ്ജസം .. 11

യഥാവ-ദേതദ്-ദേവേശി കഥയാ-മലയാ ധിയാ .
പ്രസാദാ-നുഗൃ-ഹീതേ ഹി നോ+ദ്വി-ജ+ന്തേ മഹൗ.ജസഃ .. 12

ശ്രീദേ+വ്യുവാച .
നാഹം മിഥ്യാ വദാ-മീദം(യ്) യഥാവ+ച്ഛൃണു സു+ന്ദരി .
ഭേദനം(ൻ)നിയതീനാം ഹി+ക്രിയതേ നാസ്മ-ദാദിഭിഃ .. 13

വിഭി+ദ്യ-മാനാ-മ+ന്യേന+സ്ഥാപയാ+മ്യഹ-മേവ യാം .
മര്യാദാം(ൻ) താം മയാ ഭിന്നാം(ങ്) കോ ഽപരഃ(ഫ്) പാല-യി+ഷ്യതി .. 14

സ+ഗ്രാമ+ദ്വിജ-ജീവാ+ത്മാ തസ്മി+ന്നേവ+സ്വ-സദ്മനി .
വ്യോമ്ന്യേ-വേദം മഹാ-രാഷ്ട്രം വ്യോമാത്-മൈവ+പ്രപ+ശ്യതി .. 15

പ്രാ+ക്തനീ സാ+സ്മൃതിർ.ലുപ്താ യുവയോ-രുദിതാ+ന്യഥാ .
സ്വപ്നേ ജാ+ഗ്രഥ്.സ്മൃതിർ-യ+ദ്വ-
ദേത+ന്മരണ-മങ്ഗനേ .. 16

യഥാ+സ്വപ്നേ+ത്രി-ഭുവനം. സ+ങ്ക+ല്പേ+ത്രിജഗ+ദ്യഥാ .
യഥാ കഥാർഥ.സം(ങ്)ഗ്രാമോ മരു-ഭൂമൗ ജലം(യ്) യഥാ .. 17

തസ്യ+ബ്രാഹ്മണ-ഗേഹ+സ്യ സശൈല-വന-പ+ത്തനാ .
ഇയമ+ന്തഃ(സ്)സ്ഥിതാ ഭൂമിഃ(സ്) സ+ങ്ക+ല്പാ-ദർശയോ-രിവ .. 18

അസ+ത്യൈവേയ-മാഭാതി സ+ത്യേവ ഘന-സർഗതാ .
തസ്മാഥ്.സ+ത്യാവ-ഭാസ+സ്യ
ചിദ്-വ്യോമ്നഃ(ഖ്) കോശ-കോടരേ .. 19

അസ+ത്യാ+ദ്യഥ്.സമുഥ്.പ+ന്നം
സ്മൃ+ത്യാ നാമ തദ+പ്യ-സത് .
മൃഗ-തൃഷ്ണാ-തരങ്ഗി+ണ്യാം(ൻ)-
തരങ്ഗോ ഽപിന സ+ദ്യതഃ .. 20

ഇദം(ൻ)ത്വദീയം സദനം(ൻ)തദ്.ഗേഹാ-കാശ-കോശഗം .
വി+ദ്ധി മാം(ൻ)ത്വാ+ഞ്ച സർവ+ഞ്ച
ത+ച്ചിദ്-വ്യോമൈവ കേവലം .. 21

സ്വപ്ന-സംഭ്രമ-സ+ങ്ക+ല്പ+സ്വാനു-ഭൂതി-പര+മ്പരാഃ .
പ്രമാണാ+ന്യത്ര മു+ഖ്യാനി സംബോധായ+പ്രദീപ-വത് .. 22

സ്ഥിതോ+ബ്രാ+ഹ്മണ-ഗേഹാ+ന്തർ.ദ്വിജ-ജീവ+സ്ത-ദംബരേ .
സ.സമു+ദ്ര-വനാ പൃ+ഥ്വീ+സ്ഥിതാബ്ജ ഇവ ഷട്പദഃ .. 23

ത+സ്യാഃ(ഖ്) കസ്മിം+ശ്ചിദേക+സ്മിൻ.
പേലവേ കോണ-കോടരേ .
ഇദം പ+ത്തന-ദേഹാദി കേശോ+ണ്ഡക ഇവാംബരേ .. 24

തസ്മി+ന്നസ്മിൻ-പുരേ ത+ന്വി തദേവ സദനം സ്ഥിതം .
തസ്മാത്.കിം(ൻ)ത്രസരേ+ണ്വ+ന്തർ.
ജഗദ്-വൃ+ന്ദ-മിവ+സ്ഥിതമ് .. 25

പരമാണൗ പരമാണൗ സ+ന്തി വത്.സേ ചിദാ+ത്മനി .
അ+ന്ത-ര+ന്തർ.ജഗ+ന്തീതി കിം(ൻ)ത്വേത+ന്നാമ ശങ്ക്യതേ .. 26

ലീലോവാച .

അഷ്ടമേ ദിവസേ വിപ്രഃ(സ്) സ മൃതഃ(ഫ്) പരമേ+ശ്വരി .
ഗതോ വർഷ-ഗണോ്ഽ+സ്മാകം
മാതഃ(ഖ്) കഥ-മിദം ഭവേത് .. 27

ശ്രീദേ+വ്യുവാച .

ദേശ-ദൈർഘ്യം(യ്) യഥാ നാസ്തി
കാല-ദൈർഘ്യം(ൻ) തഥാങ്ഗനേ .
നാസ്ത്യേ-വേതി യഥാ+ന്യായം(ങ്)-
ക+ഥ്യമാനം മയാ ശൃണു .. 28

യഥൈ-തത്. പ്രതിഭാ-മാ+ത്രം(ഞ്) ജഗത്.സർഗാവ-ഭാസനം .
തഥൈ-തത്.പ്രതിഭാ-മാത്രം(ങ്) ക്ഷണ-കല്പാവ-ഭാസനം .. 29

ക്ഷണ-ക+ല്പം(ഞ്) ജഗത്.സർവം(ൻ)-
ത്വത്താ-മ+ത്താ+ത്മ-ജന്മനാം.
യഥാവത്.പ്രതിഭാ-സ+സ്യ വ+ക്ഷ്യേ+ക്രമ-മിമം ശൃണു .. 30

അനു-ഭൂയ+ക്ഷണം(ഞ്) ജീവോ മി+ഥ്യാ-മരണ-മൂർച്ഛനം .
വിസ്മൃ+ത്യ+പ്രാക്തനം ഭാവ-മന്യം പ+ശ്യതി സു+പ്രതേ .. 31

തദേ-വോ+ന്മേഷ-മാ+ത്രേണ+വ്യോമ്ന്യേവ+വ്യോമ-രൂ+പ്യപി .
ആധേയോ്ഽയ-മിഹാ-ധാരേ+സ്ഥിതോ്ഽഹ-മിതി ചേതതി .. 32

ഹസ്ത-പാദാദി-മാ+ന്ദേഹോ മമായ-മിതി പ+ശ്യതി .
യദേവ ചേതതി വപുസ്-തദേ-വേദം സ പശ്യതി .. 33

ഏത+സ്യാഹം പിതുഃ(ഫ്) പു+ത്രോ
വർഷാ+ണ്യേ-താനി സ+ന്തി മേ .
ഇമേ മേ ബാ+ന്ധവാ ര+മ്യാ മമേദം രമ്യ-മാ+സ്പദം.. 34

ജാതോ ഽഹ-മഭവം. ബാലോ വൃ+ദ്ധിം(യ്) യാതോ ഽഹ-മീദൃശഃ .
ബാ+ന്ധവാ+ശ്ചാസ്യ മേ സർവേ തഥൈവ വിചര+ന്ത്യമീ .. 35

ചി+ത്താ-കാശ-ഘനൈ-കത്വാത്.
സ്വേ ഽ+പ്യ+ന്യേ ഽപി ഭവ+ന്തി തേ .
ഏവം(ൻ)നാമോ-ദിതേ ഽ+പ്യ+സ്യ
ചി+ത്തേ സംസാര-ഖ+ണ്ഡകേ .. 36

ന കി+ഞ്ചിദ+പ്യ+ഭ്യു-ദിതം
സ്ഥിതം(വ്)വ്യോമൈവ നിർമലം .
സ്വപ്നേ+ദ്രഷ്ടരി യ+ദ്വ+ച്ചിത്-തദ്വദ്-ദൃ+ശ്യേ ചിദേവ സാ .. 37

സർവ-ഗൈക-തയാ യസ്മാത്.സാ+സ്വപ്നേ. ദൃഷ്ട-ദർശനാ .
യഥാ+സ്വപ്നേ തഥോ-ദേതി പരലോക-ദൃഗാ-ദിഭിഃ .. 38

പരലോകേ യഥോ-ദേതി തഥൈ-വേഹാ+ഭ്യുദേതി സാ .
തത്.സ്വപ്ന-പര-ലോകേഹ ലോകാനാ-മസതാം സതാം.. 39

ന മനാ-ഗപി ഭേദോ ഽ+സ്തി വീചീനാ-മിവ വാരിണി .
അതോ ജാത-മിദം(വ്)വി+ശ്വ-മജാ-ത+ത്വാ-ദനാ-ശി ച .. 40

സ്വരൂപ+ത്വാ+ത്തു നാ+സ്ത്യേവ യ+ച്ച ഭാതി ചിദേവ സാ .
യഥൈവ ചേ+ത്യനിർ-ഹീണാ പരമ+വ്യോമ-രൂപിണീ .. 41

സചേ+ത്യാപി തഥൈ-വൈഷാ പരമ+വ്യോമ-രൂപിണീ .
തസ്മാ+ച്ചേ+ത്യ-മതോ നാന്യദ്-വീചി+ത്വാദീവ വാരിതഃ .. 42

വീചി+ത്വ+ഞ്ച രസേ നാസ്തി ശശ-ശൃങ്ഗ-വദേവ ഹി .
സൈവ ചേ+ത്യ-മിവാ-പ+ന്നാ+സ്വഭാവാ-ദച്യുതാ+പ്യലം .. 43

തസ്മാ+ന്നാസ്ത്യേവ ദൃ+ശ്യോ ഽർഥഃ(ഖ്)-
കുതോ ഽതോ+ദ്രഷ്ടൃ-ദൃ+ശ്യധീഃ .
നിമിഷേ-ണൈവ ജീവ+സ്യ മൃതി-മോഹാ-ദനന്തരം.. 44

ത്രിജഗദ്-ദൃ+ശ്യ-സർഗ+ശ്രീഃ(ഫ്) പ്രതിഭാ-മുപ-ഗ+ച്ഛതി .
യഥാദേശം(യ്) യഥാകാലം(യ്) യഥാ-രംഭം(യ്)യഥാ+ക്രമമ് .. 45

യഥോഥ്.പാദം(യ്) യഥാ-മാതൃ യഥാ-പിതൃ യഥൗ-രസം.
യഥാ-വയോ യഥാ-സംവി+ദ്യഥാ+സ്ഥാനം(യ്) യഥേ-ഹിതം .. 46

യഥാ-ബ+ന്ധു യഥാ.ഭൃ+ത്യം(യ്) യഥേ-ഹാ+സ്ത-മയോ-ദയം .
അജാത ഏവ ജാതോ്ഽഹ-മിതി ചേതതി ചി+ദ്വപുഃ .. 47

ദേശ-കാല+ക്രിയാ+ദ്രവ്യ-മനോ-ബു+ദ്ധീ+ന്ദ്രി-യാദി ച .
ത്ഡടി+ത്യേവ മൃതേ-ര+ന്തേ വപുഃ(ഫ്) പ+ശ്യതി യൗവനേ .. 48

ഏഷാ മാതാ പിതാ+ഹ്യേഷ ബാലോ്ഽഭൂവ-മഹം(ൻ)ത്വിതി .
നാനു-ഭൂതോ്ഽനു-ഭൂതോ വാ
യഃ(സ്)സ്യാഥ്.സ്മൃതി-മയഃ(ഖ്) ക്രമഃ .. 49

പ+ശ്ചാ-ദുദേ+ത്യസൗ. ത+സ്യ പു+ഷ്പ+സ്യേവ ഫലോദയഃ .
നിമിഷേ-ണൈവ മേ ക+ല്പോ ഗത ഇ+ത്യനു-ഭൂയതേ .. 50

രാ+ത്രിർ.ദ്വാദശ-വർഷാണി ഹരി+ശ്ച+ന്ദ്രേ തഥാ+ഹ്യഭൂത് .
കാ+ന്താ-വിര-ഹിണാ-മേകം(വ്)-
വാസരം(വ്)വഥ്.സരാ-യതേ .. 51

മൃതോ ജാതോ്ഽഹ-മ+ന്യോ മേ പിതേതി+സ്വപ്ന-താ+സ്വിവ .
അഭു+ക്ത+സ്യൈവ ഭോഗ+സ്യ ഭു+ക്തധീ-രുപ-ജായതേ .. 52

ഭു+ക്ത്വേ്ഽ+പ്യ.ഭു+ക്ത-ധീർ.ദൃഷ്ട-മി+ത്യല+ങ്കിത-വാദിഷു .
ശൂ+ന്യമാ-കീർണതാ-മേതി തു+ല്യം(വ്)വ്യസന-മുഥ്.സവൈഃ .
വിപ്ര-ലംഭോ്ഽപി ലാഭ+ശ്ച മദ+സ്വപ്നാദി-സം(വ്)വിദി .. 53

തൈ+ക്ഷ്ണ്യം(യ്) യഥാ മരിച-ബീജ-കണേ+സ്ഥിതം സ്വം
സ്തംഭേഷു ചാര-ചിത-പു+ത്രക-ജാല-മ+ന്തഃ .
ദൃ+ശ്യം(ൻ)ത്വ-ന+ന്യ-ദിദ-മേവ-മജ്ഞേ്ഽ+സ്തി ശാ+ന്തം
ത+സ്യാ+സ്തി-ബ+ന്ധന-വിമോ+ക്ഷ-ദൃശഃ(ഖ്) കുതഃ(ഖ്)കാഃ .. 54

ഇ+ത്യാർഷേ+ശ്രീ-വാസിഷ്ഠ-മഹാ-രാമായണേ വാല്മീകീയേ
ഉത്പത്തി+പ്രകരണേ ലീലോ-പാ+ഖ്യാനേ പരമാർഥ-വർണനം(ൻ)
നാമ വിംശഃ(ശ്) സർഗഃ .. 20 ..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
10.9.2023